

Seminari d'Història de l'IUHJV

El Seminari de l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives és una activitat dirigida als estudiants del doctorat, als docents, a la comunitat universitària en general i, especialment, a tots aquells interessats en conèixer les últimes recerques de reconeguts historiadors de l'àmbit català i espanyol. Formalment les sessions es desenvolupen mensualment a l'aula de l'IUHJV els dimarts a les 16.00h. i tenen una durada aproximada de dues hores. Objectiu del Seminari és aprofundir en noves vies d'investigació històrica, conèixer diferents aproximacions metodològiques a l'estudi del passat i desenvolupar un actiu debat d'idees i perspectives que ens permeti continuar avançant en la nostra labor com a historiadors. Per tal de facilitar que aquest debat sigui actiu es procura que cada sessió tingui un *working paper* previ al que tenen accés tots aquells que ho desitgin.

La biografia com a mètode històric.

Presentació.

Ha sido frecuente considerar la biografía (...) como una forma popular o subsidiaria de la historia, quizá por la sola razón que ha encontrado más cálida acogida en el lector culto pero no especialista¹.

Efectivament, durant molts de temps, enfosquits per grans teories d'explicació universal de la història, s'ha tendit a menysprear el paper que pot tenir l'aproximació biogràfica a la realitat històrica. Es considera, tot sovint, que la individualitat del seu estudi no permet arribar a conclusions generals, ni a grans línies explicatives, i que fàcilment el biògraf posa més èmfasi en el detall anecdòtic del personatge en qüestió que no pas en el rerefons generalitzable que hi ha darrera de la seva trajectòria personal. Tot i així en els darrers anys

¹ Romero, José Luis, *Sobre la Biografía y la Historia*, Editorial Suramericana, Buenos Aires, 1945

estem assistim a un nou descobriment del mètode biogràfic com una eina útil per aproximar-nos a certs aspectes de la realitat. Certament les darreres obres d'Enric Ucelay Da Cal, Borja de Riquer, Albert García Espuche o James Amelang, mostren com la biografia, lluny de ser una mera relació de fets, ofereix tota una sèrie de noves possibilitats i enfocaments de la realitat històrica als que difícilment es pot arribar des d'altres perspectives. Aquest mètode renovat, pot servir per aconseguir aquell objectiu que Josep Fontana apuntava:

[calia] *renovar nuestro utillaje teórico y metodológico para que nos sirva para volver a entrar en contacto con los problemas reales de los hombres y de las mujeres de nuestro tiempo*².

L'estudi de la història sempre s'ha mogut entre dos pols: l'anàlisi del fet concret, real i proper, i la confecció de grans teories explicatives que pretenen donar l'explicació última de tots els fets. Sens dubte, la biografia en tant que mètode, presenta els seus perills: la selecció d'un personatge ja és de per sí un tall parcial de la realitat; les imatges que podem tenir de la figura analitzada poden ser contradictòries o errònies, i l'historiador tot sovint s'ha de decantar per una opció; la narració dels fets pot fàcilment ofegar l'anàlisi de les línies de fons que expliquin la seva actuació i que poden ser il·lustratives del comportament d'un determinat grup social; el fet que les dades que tinguem d'un personatge ja siguin parcials ens pot donar una imatge molt esbiaixada del seu caràcter. Però no és menys cert que una nova biografia atenta als detalls més significatius, que busca en el personatge allò que té d'universal o en comú a amb un grup social determinat, pot esdevenir un eina útil per arribar allà on les estructures històriques atemporals no arriben: la persona. I això és perquè en el fons es tracta d'entendre que l'ésser humà *no es una pieza plana que puede explicarse por completo* a partir d'un únic enfocament³. La realitat és polièdrica, té múltiples miralls, i en la persona actuen a la vegada tota una multitud de motivacions diferents, no sempre fàcils de determinar, que expliquen el seu comportament. Des d'aquesta perspectiva, la biografia entra

² Fontana, Josep, *La historia de los hombres*, Crítica 2001, p. 354

³ *ibid* 355

en contacte amb altres línies interpretatives com ara la història de les mentalitats, la història del gènere, la història de la cultura etc. La biografia té un interès no tant per la persona concreta, sinó pel fet històric concret vist o explicat a partir de la persona concreta. L'objectiu és doncs arribar a un mètode que faci possible el desig de Walter Benjamin *descubrir en l'anàlisi del petit moment singular el vidre de l'aconteixement total*.⁴ La realitat passada esdevé així més viva, més nítida, més propera. Ja no és una història de reis i reines, de guerres, de lleis, de conquestes, sinó una història d'homes i dones, de persones que tenen nom i cognom, que tenen virtuts però també defectes i contradiccions.

El Seminari del l'Institut Universitari Jaume Vicens Vives s'inicia aquest any amb un grup de 7 sessions i una taula rodona que pretenen aprofundir en les raons que expliquen perquè diferents historiadors de diferents períodes històrics estan utilitzant la biografia com un mètode vàlid a l'hora d'aproximar-se a la realitat històrica. L'objectiu final del nostre treball és poder donar resposta a sis preguntes bàsiques que mostren l'interès que té per a la comunitat científica l'estudi històric a través de la biografia:

1. Quines raons expliquen que per tal d'aproximar-se a una determinada realitat s'hagi optat per la biografia com a mètode?
2. Quin tipus de fonts es treballa i quines dificultats presenten?
3. Quins han estat els resultats del treball?
4. Quina és el principal avantatge que la biografia permet en front d'altres aproximacions històriques?
5. Quines noves vies de progrés en l'anàlisi històrica ens assenyalen l'estudi biogràfic?

⁴ Benjamin, Walter, *Passagen Werk*, n. 26 (citada per Fontana, *o.p.*, p. 356)

6. Quins límits presenta i fins a on es pot generalitzar a un grup social el comportament d'un personatge concret?

Aquest són alguns dels plantejaments dels quals partim i que a properes sessions es procurarà donar resposta. L'última sessió d'aquest grup temàtic serà una Taula Rodona on es debatran les diferents idees exposades al llarg del seminari pels ponents. Esperem, fruit d'aquest intercanvi d'idees, arribar a unes conclusions que serveixin per enriquir a la comunitat universitària i sigui un estímul per desenvolupar noves recerques.

Grup Coordinador del Seminari de l'IUHJVV